

quantitatem arbitror, ex quibus omnia, quæ exposuimus. Est igitur Vomica pulmonis abscessus intra eundem genitus vitio pulmonis, vel humorum eò corrivatis materiæ in pus abeuntibus cum affectionibus expositis.

HÆMOPTYSIS,

vel Hæmoptoe, seu sputum sanguinis, ubi Anastomosis, Diæresis, Diapidifis, Rixis, & Diabrosifis.

Sputum sanguinis, ut patet, provenire potest à quibuscunque partibus, à quibus sanguis derivari potest in os, & sputi instar reddi. Itaque ducere potest originem à ventriculo, intestinis, si ex his in ventriculum refluat: à pulmone, à pectore, à faucibus, à partibus cavitatem oris comprehendentibus, ab hauribus, à naribus, ab oculis, à gingivis, & si quæ sunt aliæ, quæ in cavum oris per canales pateant. Hic autem de solo sputo sanguinis agimus, qui ducit originem à pulmonibus. Quoniam itaque sanguis naturaliter ita continetur in vasis suis, ut extra ipsos fluere non possit; cum igitur expuitur, erunt vel vasa, vel sanguis, vel utraque sic affecta, ut extra eadem sanguis possit effluere. Hujus affectionis modos quinque faciunt: primum appellant Anastomosis, seu coapertionem vasorum sanguineorum, vel apertionem osculorum eorundem canalium: secundum Diæresim, seu divisionem eorundem canalium: tertium Diapidifim, seu rarefactionem pariter canalium, qua fit, ut transfudet sanguis quasi transcolatus: quartum Rixim, sive rupturam: quintum Diabrosim, sive Erosionem. Apertio autem osculorum non datur, cum oscula ejusmodi nulla sint; continuæ enim inter se sunt venæ, & arteriæ, & si non sunt continuæ, ipsarum sane oscula semper patent. Si igitur aliquid rumpendum est, potius membrana, prope quam oscula hiare fingi possent, rumpi dicenda. Divisio faciliè à secantibus, incidentibus &c. unde à vulneribus, punctioibus &c. Diapidifim provenire asserunt vel à tenuitate sanguinis, adeoque calore, vel à ferofitate, nempe frigore, & humiditate. Neutrum rarefactionem producit, sed calor è contra in majorem contractionem agens villos densat membranas: at quia tenuitas sanguinis cum calore conjuncta penetrat quoscunque poros, & contractio major majorem impetum conciliat, hinc sanguis, cum est ejus conditionis, transfudat, vel transcolatur. Similiter frigus cum humiditate, si non humectet intime, nec villi sint tenuissimi, contrahit, ut patet in chordis musicis adeoque & inde densatio major: quia tamen etiam humidum præcipuè, si lentius

Anastomosis.

Diæresis.

Diapidifis.

Rixis, & Diabrosifis.

Anastomosis rursus.

Diæresis.

Diapidifis.

moveatur, facile poros subit, hinc etiam in hoc casu exsudatio sanguinis: si verò intimè humectet, ita ut villi dilabantur, & flaccescant, ut bene humectæ chartæ, tunc erit resolutio villorum, & nulla cohesio inter particulas ipsos componentes, adeoque effluet ex se ipso contentus sanguis per poros à resolutione villorum maxime laxos. Potest autem Diapididus à sola etiam pressione provenire, tumore nempe, lapide, osse &c. vasa sanguinis ita comprimente, ut ex iis sanguinem exprimat, cujus rei evidentissimum argumentum sunt suctus, quorum vi etiam ad extimam usque superficiem corporis exprimitur sanguis per solam pressionem. Ruptura ab impactu, ictu, lapsu, & ejusmodi vi qualibet subito divellente, ut patet. Erosio similiter à quibuslibet erodentibus non humoribus solum, sed affricu etiam, & quasi attritu cujuslibet corporis ad contactum positi ad eundem contactum moti, atque ideò paulatim abradentis, ac demum etiam à vermibus. Itaque quomodocunque pateant vasa sanguinis, dummodo id contingat aut in pulmonibus, aut in partibus, ex quibus sanguis per asperam arteriam reddi possit, ut sunt aspera ipsa arteria, & internum pectus, & ex illa disclusione vasorum tantum sanguinis effluat, ut reddi per sputum possit, fiet illud sputum sanguinis, de quo hic nobis instituitur sermo. Itaque antecedent (quod distinctè ab ægro intelligendum, ut sputum sanguinis à pulmonibus distinguatur à sputo simili, à ventriculo, à faucibus &c. cum aliis mox adnotandis.) Primò.

Rixis.
Diabrosis.

Antecedentia.

Aliqua affectio circa pectus ex iis, Diarefim, Diapididim, Rixim, vel Diabrosim efficiunt, & si quidem nulla contigerit particularis, & evidens, adesse poterit plethora, vel cacochymia, vel mala humorum qualitas erodens, laxans &c. Evacuationes suppressæ, motus vehemens, calor intensior, insolatus, ira &c. Clamor validus, vocis contentio, violenta tussis, nisus tollendi, & loco movendi graviora pondera, saltus præcipue à balneo, suppressio spiritus in conatu deponendi alvum, frigus. Febres quædam malignæ, ut in quibus alvi feces, & urinæ sanguinæ redduntur: ulcera, inflammationes in pulmone, aut pectore, vel iisdem Varix.

Conjuncta.

Screatus Vomitus.

Non Screatus, non vomitus, sed tussis, & quidem tussis major, ac vehementior, quæ præcipue àfferuntur ea esse, quibus distinguitur sanguis veniens à faucibus, & ventriculo ab eo, qui per asperam arteriam; qui enim per œsophagum ex ventriculo provenit, vomitur (intellige dummodo sit majoris quantitatis:) qui à faucibus, & quacunque parte ad eas hiantè excepta aspera arteria, screatur: & licet sanguis ad eas partes

partes delatus tu
ta secunda partit
da est à materia
hanc abripiend
st, ut sanguis
reat, ut difficil
inhærens illud
dione existens
cum vomitu re
tumor pering
& idem tumor
cogatur in cav
nem per sputum
per necessaria e
major nempe,
ripiendum sang
ne sit minor, &
cendo ipsi ad fau
tere, cum ad est tu
relram majoribus
Quocumque videntur
feci logum, nu
tatur autem an
rubor, calor, de
careat, inde v
erunt hæc om
neque ad huc tuss
Ulterius ostend
aliquid sanguin
fluxu; erit eni
ceptus per im
truli. Ait Hi
pulmone educit
tem extusiat,
educi, si ab
excludantur,
& ab imo pul
dus est ad fau
re: si verò sit

partes deductus tussim excitet (ut in tussi nostra propositione decima quarta secundæ partis Respirationis,) ea tamen est debilior, quàm quæ excitanda est à materia hærente membranæ pulmonis profundioribus, unde ad hanc abripiendam tussis major, & vehementior fieri potest, sed quotidie fit, ut sanguis sit tam viscidus, ut licet à faucibus veniat, inibi tamen ita hæreat, ut difficillimè abripi possit, adeoque opus sit tussi vehementissima, ut inhærens illud excutatur, atque abripiatur. Insuper fieri potest, ut affectione existente in ventriculo sanguis cum tussi, & quidem validissima non cum vomitu reddatur; fac enim ventriculum inflammatum, ita ut calor, & tumor pertingat ad septum, vel afficiat nervos cum septo communicantes, & idem tumor comprimatur, vel rumpat vas aliquod sanguinis, ita ut sanguis cogatur in cavitatem ventriculi effluere, tussiet æger, ac tussiendo sanguinem per sputum reddet. Insuper nec tussis major, ac vehementior erit semper necessaria etiam ad educendum sanguinem ab imis pulmonum partibus, major nempe, ac vehementior comparata cum tussi, quæ requiritur ad abripiendum sanguinem à faucibus; si etenim copia sanguinis in imo pulmone sit minor, & sanguis mediocriter viscidus, mediocris tussis vis perduendo ipsi ad fauces usque sufficit. Ex quibus patet, nec tutum esse asserere, cum adest tussis mitior, sanguinem, qui sputatur, provenire à trunco, vel ramis majoribus asperæ arteriæ: cum vehementior, ex imò pulmone. Quacunque igitur tussi tussiat æger, nullum adsit pectoris, aut pulmonis affecti signum, nulla præcesserit causa effluxum è vasis pectoris exigens, sentiatur autem ante tussim affluxus sanguinis ad fauces, earumve vellicatio, si rubor, calor, dolor capitis adsit, si sanguis, qui primo expuitur, spuma omnino careat, inde verò succrescente affluxu spumescat aliquantum, argumento erunt hæc omnia, sanguinem à capite &c. ad fauces derivari. Si verò neque adsit tussis, venire poterit à summis faucibus, vel qualibet parte oris. Uterius ostendet sanguinem à pulmone non provenire, si eodem tempore aliquid sanguinis effluat è naribus nullo cum impetu aeris, sed suo naturali fluxu; erit enim motus ille solus motus naturalis sanguinis, non autem conceptus per impetum tussis, & aeris per efflationem illam vehementem extrusi. Ait Hippocrates: *Quicumque spumantem sanguinem extussunt, iis ex pulmone educitur.* Dum igitur tussit aliquis, si simul sanguinem spumantem extussiat, inquit Vir admirabilis, ejusmodi sanguinem à pulmone educi, sive ab ipso pulmone ducat originem, sive è pectore in pulmonem exsudaverit, quod necessarium solummodò est, cum sanguis est liquidior, & ab imo pulmone ducitur; ita enim ratione longi spatii, per quod ducendus est ad fauces, & facilis solutionis permisceri poterit aeri, & spumescere: si verò sit quasi coagulatus, etiamsi ab imis partibus pulmonis veniat, di-

Tussis mediocris,
vel vehementior,

Conjunctum cum
spuito sanguinis
non à pulmone,
vel pectore veni-
entis.

Cum eodem ex
pulmone.
5. Aph. 13.

Cum eodem ex
pectore, & hac
incerta omnia.

vidi non poterit, neque spumescere. Unde patet vix etiam spumescere posse, licet sit liquidus, si à summo pulmone abripiatur; statim enim concipiet impetum sursum; & prius extussietur, quam admisceatur aeri, ut spumam efformet. Si autem sit aliquanto viscidior, atque ab imis pulmonibus abripiendus; tunc enim verò ita spumescet, ut totus spuma videatur: sed & totus spuma videri poterit, si sit adhuc aliquanto viscidior, & summo pulmone, vel trunco asperæ arteriæ hæreat, ut patet. Ajunt, nec dolorem, aut vix dolorem percipi, cum expuitur è pulmone, quod satis certum signum esse potest, si nomine pulmonis non comprehendantur etiam partes cartilagineæ asperæ arteriæ propter laxam ejus partis compositionem, ut exposuimus de dolore in genere. Quibus igitur fidere possumus, sunt sanguis, quem extusiamus sine dolore, & cum spuma. Quod si ex pectore in pulmonem exsudet, ajunt, magis esse nigricantem, pauciozem, & cum dolore, quorum nullum certum est. Primò etenim etsi internum pectus magis dolere debet, quam pulmo, ut in superioribus, non tamen necessarium est, ut à quolibet effluxu sanguinis ex vasis doleat; quid enim dolemus etiam in largissimis hæmorrhagiis ex naribus, gingivis? &c. sed neque paucior; quomodo enim determinanda hæc paucitas, comparatione nempe cujus? An non fieri potest, ut vas minimum intra pulmones divellatur, & minimum sanguinis sputo suppeditet? Sed neque magis nigricans necessariò semper erit; etsi enim sanguis extra corpus, & in corporibus etiam cadaverum plerumque nigrescat magis, in viventibus tamen licet extra vasa sua non tam citò nigrescit: licet autem nigrescat, poterit etiam nigrescere intra cavitates pulmonis, in quas ex apertis vasis effluat, quoties ab iisdem cavitatibus non abripiatur per tussim, antequam nigrum colorem suscipiat. Adde his, dum transit per pulmonem, debere misceri cum aere, & spumescere, & ejusmodi permixtio cum aere vividiorum colorem pariet, & plus quidem minus, prout sanguis est liquidior, aut durior. Addunt non pauci, neque debere spumescere sanguinem ex thorace venientem, quod nec consonat Avicennæ contrarium docenti, neque sanè id asseruit Hippocrates exposito superius aphorismo, cum ibidem asserat, sanguinem à pulmone provenire ipsum spumantem extusientibus: provenire autem è pulmonibus semper debet, sive in ipsos è pectore influat, sive ab ipsis primario fluat. Ex his itaque patet, incerta esse quæcunque particularia proponuntur tanquam conjuncta cum sputo sanguinis à pectore provenienti, adeoque si quid minus dubium haberi potest, petendum illud esse ab antecedentibus, si per eorum aliquot innotescere possis, affectionem pectori communicatam esse. Quod si adsit dolor, qui acer, pungens, & pectori adscribi certò debeat, hoc erit indicium,

alium, sanguin
le, cum semper
sed tumor ex gr
ten propter co
monibus prim
pathicum: h
transmissione
inflammatis,
per veram tra
ab eorum pa
mia, fervor
illis laboranti
sum, ut tenu
vellentur, & s
ejusdem excre
pendentem, e
Antecedentia a
digerit, nisi qu
stioni pareant, n
is, neque il locum
v. dura & rigida

A Sanguis
nim
tur, unde puri
bet, ne sanguis
pi, vel totum
dentibus, su
supprimatur
ejusdem viles
npiet, quod
occludet vasa
quidem efform
exicium sangui
tra natura re
dari fluxus ex

dicium, sanguinem à pectore provenire; sed illud cognitu nimis difficile, cum semper dubitari possit, an affectio sputum efficiens non sit dolor, sed tumor ex. gr. qui pressione rumpat vasa pulmonis, quod fieri facile poterit propter continuum respirationis motum. Cum igitur sanguis à pulmonibus primariò affectis procedit, dici potest sputum sanguinis idiopathicum: sympathicum autem appellari alterum, quod asserunt fieri per transmissionem sanguinis à qualibet parte affecta, jecore, liene, utero &c. inflammatis, dolentibus, &c. ad pulmonem: quod etsi fieri non potest, per veram transmissionem, qualem describunt, & judicant, tamen si ab earum partium morbis producat fermentatio, plethora, cacochymia, fervor quilibet, aut rarefactio humorum, quorum origo à partibus illis laborantibus repetenda sit, & humores illi tam nitantur quaquaversum, ut tenuia vasa pulmonum ejusmodi nisum sustinere nequeant, divellentur, & sputum sanguinis orietur. Patet itaque sputum sanguinis esse ejusdem excretionem per sputum cum tussi, & spuma ab aliqua causarum pendentem, ex quibus vasa sanguinis coguntur permitttere effluxum ejus. Antecedentia autem tam facile ex se ipsis patent, ut explicatione non indigeant, nisi quod frigus densando villos facit, ut minus facile distractioni pareant, unde accedente impetu sanguinis majus spatium exigentis, neque illocum faciunt tenso, nec distrahi patientes facile divelluntur, ut dura & rigida faciunt.

Idiopathicum, & sympathicum.

Quid si sputum sanguinis.

Antecedentium cause frigus.

Consequentia.

A Sanguinis sputo puris sputum. Apuris sputo tabes, & fluxus: cum rero sputum retentum fuerit, moriuntur. Quorum ratio est, quoniam effluente, & stagnante sanguine extra vasa in pus convertitur, unde puris sputum, quod pus sensim pulmonem corrumpens prohibet, ne sanguis elaboretur, vel cum sanguine miscetur, eumque corrumpit, vel totum corrumpit corpus, per quod fluit, unde tabes, & concidentibus, summeque lassatis per corruptionem partibus fluxus. Quod si supprimatur sputum, totum pus intra pulmonem detinebitur, ex quo fiet ejusdem visceris brevi corruptio, unde mors, quæ etiam ex eo citius corripit, quod pus collectum intra pulmonem infarciat, & comprimendo occludet vasa sanguinis, adeoque sanguinem silet. Sanguinem supernè quidem efferi, quali sunque sit, malum; indicat enim rupturam, seu exitum sanguinis è vasis pulmonis, aut pectoris, quod quoties fit extra naturæ leges, malum est, ut patet ex ejus causis. Possunt autem dari fluxus ex iis partibus critici, adeoque vel plane naturales, vel minus mali,

7. Aph. 15. & 16.

4. Aph. 25.